

FINANSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 21/2014 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av 14 och 19 a § i lagen om skatt på arv och gåva samt av ikraftträdande i lagen om ändrig och temporär ändring av lagen om skatt på arv och gåva

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 19 september 2014 regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av 14 och 19 a § i lagen om skatt på arv och gåva samt av ikraftträdande i lagen om ändrig och temporär ändring av lagen om skatt på arv och gåva (RP 123/2014 rd) till finansutskottet för beredning.

Beredning i delegation

Ärendet har beretts i finansutskottets skattedelegation.

Sakkunniga

Skattedelegationen har hört

- lagstiftningsråd Jukka Vanhanen, finansministeriet
- ledande expert Tomi Peltomäki, Skatteförvaltningen
- skatteexpert Kristiina Virtanen, Centralhandelskammaren
- forskningschef Seppo Kari, Statens ekonomiska forskningscentral

- forskningschef Tarmo Valkonen, Näringslivets Forskningsinstitut ETLA
- forskningssamordnare Ilpo Suoniemi, Löntägarernas forskningsinstitut
- verkställande direktör Pasi Holm, Pellervon taloustutkimus PTT
- ledande skatteexpert Tero Honkavaara, Finlands Näringsliv rf
- ekonomisk expert Helena Pentti, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- direktör Timo Sipilä, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- skatteexpert Satu Grekin, Företagarna i Finland rf
- verkställande direktör Teemu Lehtinen, Skattebetalarnas Centralförbund rf
- skatteexpert Simo Valtti, Familjeföretagens förbund rf.

Dessutom har skriftliga yttranden lämnats av

- Akava rf
- Tjänstemannacentralorganisationen STTK rf.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om skatt på arv och gåva ändras. Skatteskalorna ändras så, att skatte-

satserna på varje nivå i skalan höjs med en procentenhet.

Regeringen föreslår dessutom att skatteskalornas högsta och för åren 2013—2015 med tre procentenheter höjda skattesats, som tillämpas på arvsandelar och gåvor som överstiger 1 000 000 euro, ska bli bestående. Ikraftträdandebestämmelsen i lagen om ändring och temporär ändring av lagen om skatt på arv och gåva föreslås därför bli ändrad.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2015 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagarna avses träda i kraft vid ingången av 2015.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Utskottet tillstyrker propositionen, men med vissa mindre preciseringar i en av skattetabellerna över arvsskatt.

Propositionen är en av de åtgärder för att öka skatteintäkterna som ingår i den godkända planen för de offentliga finanserna för åren 2015—2018. Målet är att öka de årliga intäkterna av skatt på arv och gåva med cirka 50 miljoner euro från ingången av 2016. Ökningen beräknas bli mycket mindre nästa år, cirka 10 miljoner euro, främst på grund av fördröjningen när det gäller inflödet från arvsbeskattningen. Kalkylerna är också i övrigt behäftade med den osäkerhet som är karakteristisk för uppskattningar av intäkter av gåvoskatt. - Rent allmänt kan det konstateras att inflödet av skatt på arv och gåva under de senaste sex åren har varierat mellan knappt 400 miljoner euro och fjolårets 646 miljoner euro på grund av att de olika ändringar som genomförts än har minskat inflödet, än ökat det. Skatteintäkterna ökade åren 2012 och 2013 på grund av de höjningar som trädde i kraft från ingången av dessa år. Propositionen förväntas därför ha samma effekt.

Det är meningen att skattehöjningen ska genomföras så att arvs- och gåvoskatteskalorna marginalsattesatser höjs med en procentenhet i båda skatteklasserna (I och II). Dessutom ska den högsta nivån för skattesatsen för arvsandelar och gåvor som överstiger 1 000 000 euro, som från början avsågs bli temporär, enligt förslaget bli bestående. Marginalsattesatsen på den högsta nivån blir då 20 procent i skatteklass I och 36 procent i skatteklass II från ingången av

nästa år. Marginalsattesatserna kommer att variera mellan 8 och 20 procent i skatteklass I och mellan 21 och 36 procent i skatteklass II beroende på den beskattningsbara andelens värde. Arvsandelar vars värde understiger 20 000 euro och gåvor vars värde understiger 4 000 euro är skattefria också i fortsättningen.

Utskottet anser att propositionen är motive-rad och i princip godtagbar. Anpassningsåtgärderna inom de offentliga finanserna påverkar hela samhället och kräver åtstramningar också inom beskattningen. Arvs- och gåvobeskattningen är en av de skatteformer som påverkar den ekonomiska aktiviteten minst, och det är därför motiverat att sätta in höjningen där. De föreslagna ändringarna gäller alla mottagare av beskattningsbara arvsandelar eller gåvor och fördelar sig därmed på en stor grupp skattebetalare. De enskilda höjningarna kommer därför att vara förhållandevis skäligen. Det är också viktigt att komma ihåg att största delen av arvtagarna fortfarande inte betalar någon skatt överhuvudtaget på grund av att arvsandelarna är så små och att majoriteten av de beskattade arvsandelarna placerar sig i den lägsta delen av skalan. Skatteuttaget understiger därför 10 procent.

Den låga beskattningen av de mindre förvärv innebär i praktiken att de skatteintäkter som flyter in till övervägande del härrör från arvsandelar och gåvor som placerar sig i den mellersta och översta ändan av skatteskalen. Det här beror på att skatteskalen är progressiv. När den temporära, högsta skatteklassen dessutom blir permanent, bidrar propositionen till att öka skattebördan i fråga om just sådana förvärv vars värde

överstiger 1 000 000 euro. Antalet arv och gåvor av denna typ uppgick år 2013 till sammanlagt cirka 310 och de skatter som debiterades för dem till cirka 100 miljoner euro. En del av förvärven var trots det skattefria och en del av dem omfattades av skattelättnader i samband med generationsväxlingar. Antalet fall som beskattades till fullt belopp uppgick till cirka 230. Också i detta avseende är den årliga variationen stor.

Propositionen väckte också en allmän debatt vid hörandet av sakkunniga om bl.a. arvs- och gåvobeskattnings roll och det bästa sättet att beskatta förvärv som inte kräver någon motprestation. Det som gav upphov till debatten var i synnerhet två undersökningar som även nämns i motiveringen till propositionen, den ena om generationsväxlingar i familjeföretag och den andra om behandlingen av skatt på arv och gåva i Sverige och Norge¹. Något som också väckte diskussion var de divergerande lagändringar som genomfördes i tät följd åren 2008, 2009, 2012 och 2013 och som propositionen ger en god bild av. Det framhölls trots det att arvs- och gåvoskatten är en viktig skatteform och samtidigt ett effektivt sätt att jämna ut skillnaderna i tillgångar mellan generationerna.

Det är enligt utskottet värt att beakta de synpunkter som framförts. Det är skäl att slå vakt om de egenskaper som kännetecknar ett välfungerande skattesystem, bl.a. transparens, konsekvens och neutralitet, också när det gäller beskattningen av arv och gåva. I detta avseende ger de senaste årens skatteändringar orsak till själv-rannsakan. För att det ska gå att dra slutsatser som håller i ett vidare perspektiv krävs det vid sidan av samhällsdebatten också ytterligare un-

dersökningar, bl.a. om sambandet mellan orsak och verkan vid överlåtelse i samband med generationsväxlingar. Det här gäller också undersökningen från Statens tekniska forskningscentral vars resultat enligt forskningscentralens representant har övertolkats i den offentliga debatten.

Utskottet föreslår slutligen en korrigerande ändring i den ena skattetabellen i 14 § 2 mom. i den föreslagna lagen. Det är fråga om den konstanta skattetalet vid andelens nedre gräns. Skattetalet bör vara 9 700 euro när den beskattningsbara andelens värde är mellan 60 000 och 1 000 000 euro. Det skattetal som angavs i den tidigare tabellen, 9 300 euro, har av misstag blivit kvar i tabellen. Ändringen är en teknikalitet

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner lagförslag 2 utan ändringar

godkänner lagförslag 1 enligt propositionen men 14 § med följande ändringar:

14 §

(1 mom. som i RP)

Arvsskatten betalas enligt följande skala i skatteklass II:

Den beskattningsbara andelens värde i euro	Konstant skattetal vid andelens nedre gräns i euro	Skatteprocent för den överstigande delen
20 000—40 000	100	21
40 000—60 000	4 300	27
60 000—1 000 000	9 700	33
1 000 000 -	319 900	36

¹ *Sukupolvenvaihdoksen vaikutus perheyriyksen toimintaan*, VATT undersökningar 174, oktober 2013 och *Voisiko Suomi seurata Ruotsin ja Norjan esimerkkiä? Näkökohtia perintö- ja lahjaverosta sekä luovutusvoittoverosta*, PTT rapporter 246, Helsingfors 2014.

FiUB 21/2014 rd — RP 123/2014 rd

Helsingfors den 7 november 2014

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Kimmo Sasi /saml
vordf. Pentti Kettunen /saf
medl. Pertti Hemmilä /saml
Jouko Jääskeläinen /kd
Timo Kalli /cent
Sampsa Kataja /saml
Esko Kiviranta /cent
Mika Lintilä /cent (delvis)
Mats Nylund /sv
Heli Paasio /sd
Kari Rajamäki /sd (delvis)
Markku Rossi /cent

Matti Saarinen /sd
Sari Sarkomaa /saml
Jouko Skinnari /sd
Osmo Soininvaara /gröna
Kauko Tuupainen /saf
Kari Uotila /vänst
Ville Vähämäki /saf
ers. Riitta Myller /sd (delvis)
Eero Reijonen /cent (delvis)
Harry Wallin /sd
Anne-Mari Virolainen /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Maarit Pekkanen.

RESERVATION

Motivering

I statsminister Stubbs regeringsprogram utlovar regeringen att som ett led i arbetet med det snaraste utreda *"de mest effektiva sätten att underlätta generationsväxlingar med tanke på tillväxten och sysselsättningen. Detta gäller bl.a. jord- och skogsbruksföretag."*

Samtidigt vidtar samma regering ständigt nya åtgärder som gör generationsväxlingar svårare.

Arvs- och gåvoskatten höjs för tredje gången

Den av samlingspartiet ledda regeringen har två gånger tidigare under denna regeringsperiod höjt arvs- och gåvoskatten. Nu vill man än en gång skärpa beskattningen.

Stubbs regering har för avsikt att höja skattesatsen för skatt på arv och gåva i samtliga skatteklasser med en procentenhet från ingången av 2015. Höjningen ska också gälla den temporära högsta nivån för skattesatsen på arvsandelar och gåvor som överstiger 1 000 000 euro som nu gäller åren 2013-2015, men som enligt förslaget ska permanentas. Regeringen bedömer att de föreslagna höjningarna ska öka statens skatteinkomster med 10 miljoner euro 2015. Under de följande åren beräknas de höjda skattesatserna öka skatteinkomsterna med 40 miljoner euro, då de ändrade skatteskalarna påverkar inflödet av arvs- och gåvoskatt fullt ut.

De höjningar av arvs- och gåvoskatten som genomförts tidigare under valperioden har varit följande:

Från ingången av 2012 infördes en fjärde nivå i skatteskalen för arv och gåva i skatteklass I där den övre gränsen för andelen i ett bo eller av en gåva steg från 13 procent till 16 procent till den del andelen eller gåvan överstiger 200 000 euro. Ändringen beräknades öka skatteintäkterna med cirka 15 miljoner euro 2012 och under de följande åren med cirka 35 miljoner euro.

Från ingången av 2013 infördes temporärt en ny skatteklass för arvsandelar och gåvor som överstiger 1 000 000 euro. Ändringen skulle enligt beräkningarna öka skatteintäkterna med cirka 10 miljoner euro 2013 och under de följande åren med cirka 20 miljoner euro. Dessutom frångicks den slopade skattefriheten för försäkringsgåvor till ett värde av 8 500 euro, vilket enligt kalkylerna ökar skatteintäkterna med cirka 5 miljoner på årsbasis.

Arvsskatten lindrades under ledning av Centern

De centerledda regeringarna under Vanhanen och Kiviniemi reformerade arvssbeskattningen på många punkter och avskaffade de värsta missförhållandena. Beskattningen blev lindrigare för vanliga finländare och generationsväxlingar i företag underlättades avsevärt.

Reformen innebar att skattefrihetsgränsen för arvsandelar höjdes från 3 400 till 20 000 euro. Samtidigt höjdes också makeavdraget till 60 000 euro och minderårighetsavdraget till 40 000 euro. Tack vare skatteändringarna faller de minsta arvsbeloppen numera utanför arvssbeskattningen.

Ännu viktigare med tanke på samhällsekonomi har varit att underlätta generationsväxlingar i företag, en fråga som Centern drivit sedan länge. Arvsskatten blir en extra börda i det läge då ett företag byter ägare. Tilläggsbördan hämmar företagsutvecklingen och gör det svårare att hitta någon som tar över företaget.

Vanhanens första regering utverkade under Centerns ledning en skattelättnad på 60 procent för generationsväxlingar. Under senaste valperiod gjordes ansatser till ytterligare om lättnader, men de stupade på konstitutionella problem. I stället för en breddad lättnad sänktes arvsskatte- och gåvoskatteskalen med tre procentenheter.

Möjligheten att avstå från arvsskatt måste utredas

Den politik som regeringarna under Katainen och Stubb bedriver gör generationsväxlingarna i företag allt svårare. Regeringen föreslår ytterligare belastningar när det gäller generationsväxlingar för företagare och jordbrukare, då den i stället borde underlätta dem.

För att generationsväxlingarna ska bli smidigare har Centern föreslagit att det bör utredas

hur man ska kunna avstå från skatten på arv och gåva och ersätta den genom t.ex. en strängare skatt på överlåtelsevinst och breddad skattebas för överlåtelseskatt eller på andra sätt så att reformen inte avsevärt ökar förmögenhetsklyftorna och kan genomföras kostnadsneutralt.

Förslag

Vi föreslår

att lagförslagen förkastas.

Helsingfors den 7 november 2014

Timo Kalli /cent
Mika Lintilä /cent
Esko Kiviranta /cent

Markku Rossi /cent
Eero Reijonen /cent